

innhold

Etterlyser uglegulp

Forskerne etterlyser uglegulp for å finne ut mer om norske smågnagere. Side 4

Kullstøv knekker sjeldne planter

Sjeldne planter på Svalbard kan bli offer for russisk gruve-drift. Side 4

Kortere garanti

Bellona går mot forslaget om fem års garanti på forbruksvarer. Side 5

Stor spredning

Sjampo, skogvern og scooter - vi tar et tilbakeblikk på vårens miljøsaker. Side 6-7

Krever plass ved forhandlingsbordet

Naturvernforbundet krever plass i Norges delegasjon til den norsk-russiske fiskerikommisjonen. Kravet får støtte fra Kåre Willoch. Side 8

Forbyr flammehemmere

Forurensningstilsynet vil forbyr farlige flammehemmere som finnes i tv'er, data-maskiner og tekstiler. Side 9

Fordel for u-land

I fremtiden kan u-land som India komme til å tjene store penger på en avtale om reduserte utslipp av klimagasser, spår forskere. Side 11

Gir blaffen i naturvernloven

Klaus Rasmussen fra Naturvernforbundet i Kvam viser fremtomta hvor det skal bygges et stort bollighus. Forbundet har påklaget vedtaket i Kvam herad. (Foto: Audun Garberg)

Kvam herad vil tillate bygging i Stekka landskapsvernområde, få meter fra Hardangerfjorden. Dermed setter de både naturvernloven og reglene mot bygging i strandsonen til side. Fylkesmannen har gitt dispensasjon fra verneforskriftene, mens Fylkeskommunen og Naturvernforbundet raser. Forbundet har påklaget vedtaket i Kvam herad. De frykter at tillatelsen også vil åpne for bygging på nabotomta som ikke er vernet. Side 3

leder

Åpenhet

Dersom det på noe område er riktig å omtale Norges som den siste Sovjet-stat må det være i fiskeripolitikken. Ikke en gang Stortinget vet hva som er Norges posisjon i møtet med russiske forhandlere om fiskeressursene i Barentshavet. Til sammenligning var det en bred og åpen stortingsdebatt om Norges forhandlingsposisjon foran det avgjørende klimamøtet i Kyoto. Hvorfor gjelder ikke den samme åpenheten rundt forhandlingene med Russland om våre felles fiskeressurser?

En årsak kan kanskje være at forhandlerne ikke har stort å skryte av: De siste fem årene har tildelingen av fiskekvoter vært milevis over hva forskerne har anbefalt. Det har ført til at gytebestanden i Barentshavet er redusert til under halvparten av hva den var for ti år siden.

At offentlig diskusjon og folkelig deltagelse er grunnlaget for en miljøvennlig politikk har blitt slått fast gang på gang. FN-konvensjonen om fiske på vandrende fiskebestander slår da også fast at ikke-statlige organisasjoner skal tilbys muligheten til å delta i denne type møter. Dette er en internasjonalt forpliktende avtale som Norge nå bryter.

Foran årets toppmøte om miljø og utvikling i Johannesburg vil det være et viktig signal om Norge både sørger for åpenhet rundt fiskeriforvaltningen og samtidig gir Naturvernforbundet en plass i den norske forhandlingsdelegasjonen til den norsk-russiske fiskerikommisjonen.

SFT stengte kjemifabrikk

Petro Oil AS i Kragerø er siktet for alvorlig brudd på forurensningsloven og bedrageri. Da N&M Bulletin gikk i trykken, var det fortsatt full stans ved den skandalrammede bedriften.

Med umiddelbar virkning gikk Statens forurensningstilsyn (SFT) 6. juni til det drastiske skritt å stenge all virksomhet ved Petro Oil prosesskjemiske verk AS i Kragerø. Bakgrunn er akutt forurensning fra anlegget som er avdekket gjennom SFT-kontroller og etterforskning av politiet.

Daglig leder i både Petro Oil og det lokale Grønåsen transport, Leif Grønåsen er ifølge Næringsavisen også mistenkt for bedrageri. Svindelen skal ha foregått ved at Petro Oil, som mottar millionbeløp i statlig støtte for å rense olje, har solgt forurenset olje til flere bedrifter.

VURDERER GJENOPPSTART

I SFTs begrunnelse for å stanse all virksomhet ved bedriften heter det blant annet at "SFT anser miljøvirkningene som svært alvorlige med fare for stor skade for omgivelsene." Bedrift-

ens synder omfatter bl.a. uforvarlig mottak, lagring og behandling av spesialavfall. SFT karakteriserer bedriftens aktiviteter som "alvorlige brudd på bedriftens utslippstillatelse (dato 16.06.98)." Blant annet er det avdekket ukontrollerte utslipp av kjemikalier fra bedriftens lagertanker til kommunalt nett.

Petro Oil må holde stengt fram til bedriften har dokumentert overfor SFT at all forurensningsfare har opphørt. SFT vil da vurdere om anlegget kan starte opp på nytt.

— Vi har mottatt en redegjørelse fra Petro Oil, men inntil saken er ferdigbehandlet kan jeg ikke si noe om hvor lenge fabrikkene vil være stengt, sa seksjonssjef Karl S. Norbraathen ved SFTs seksjon for farlig avfall til N&M Bulletin rett før vi gikk i trykken.

Billig løsning

Om hundre år bli folk være fem ganger rikere enn i dag. Og hvis vi utsetter inntektsveksten med bare to år, kan vi legge en løsning på klimaproblemene inn i regnestykket.

Det er konklusjonen til den ledende amerikanske klimaforskeren Stephen Schneider og den svenske energiøkonomen Christian Azar. De retter

et krast angrep på klimaretorikken fra Bush-administrasjonen.

— Den ville retorikken om å slavebinde de fattige og ruinere økonomien for å gjenomføre en klimapolitikk er falsk, selv om man aksepterer konvensjonelle økonomiske modeller, sier Schneider til New Scientist.

EIER GRANSKER SAKEN

Norsk Spesial Olje, som siden i vinter har vært hovedaksjonær i Petro Oil, sier til Næringsavisen, at de vil granske forholdene bedriften er anklaget for. Norsk Spesial Olje hevder de er helt ukjent med ulovlig virksomhet ved bedriften.

Det har ikke lyktes N&M Bulletin å fritt i noen fra Petro Oil, men til NRK Telemark har advokat Morten Wexel sagt at han stiller seg kritisk til framgangsmåten politiet og SFT har brukt i saken om forurensning og bedrageri.

Økt kjennskap til Max Havelaar

30 prosent av befolkningen kjenner Max Havelaar, merket for etisk handel. Det viser en markedsundersøkelse fra Feedback. For tre år siden kjente bare 6 prosent til merket. I dag har tre av fire dagligvarebutikker elefantmerkede produkter i sine hyller.

Tillater bygging i landskapsvernområde

KVAM: Få meter fra Hardangerfjorden, i et vakkert verneområde tillater Kvam herad boligbygging. Dermed setter de både naturvernloven og reglene mot bygging i strandsonen til side.

Stekka landskapsvernområde ligger ved Hardangerfjorden i Kvam herad. Her vil lokalpolitikkerne tillate bygging i verneområdet godt innenfor 100-metersbeltet. Naturvernforbundet har påklaget vedtaket i Kvam herad.

— Området har veldig mange kulturkvaliteter i tillegg til naturen, sier Klaus Rasmussen i Naturvernforbundet i Kvam. Han viser til at området har en verneverdig naustrekke og gammel sag i tillegg til den spesielle naturen.

Fylkesmannen i Hordaland har gitt dispensasjon fra verneforskriftene for bygging i området. Hordaland fylkeskommune går på sin side hardt ut mot planene. "Vi tilrår at det må fremjas eit alternativ til plassering utanfor landskapsvernområdet med det verneverdige byggnings- og naustmiljøet i Stekka", skriver fylkeskonservator Gerd Bolstad i et brev til Kvam herad.

SER "UTFORDRINGENE"

Ordfører Martin Vik (Sp) i Kvam

herad ser at man kan reise innvendinger mot bygging i området. — Jeg ser utfordringene i forhold til strandloven og slike ting, men det er forsøkt lagt på en fornuftig plass i området, sier Vik.

Klaus Rasmussen mener bygging inne i verneområdet både er unaturlig og unødendig.

— Det er helt unaturlig å bygge et kårhus halvannen kilometer fra gården. Landskapet her er heller ikke egnet for eldre mennesker, sier han. I tillegg til avstanden skiller et høydedrag gården fra den planlagte kårboligen.

Klaus Rasmussen fra Naturvernforbundet i Kvam viser frem tomte hvor det skal bygges et stort bolighus.

I dette landskapsvernområdet ved Hardangerfjorden vil Kvam herad tillate boligbygging. Naturvernforbundet har påklaget tillatelsen. (Foto: Audun Garberg)

FRYKTER DOMINOEFFEKT

Naturvernforbundet frykter at byggetillatelsen vil skape en dominoeffekt, med flere utbygginger i naboområdene langs fjorden.

— Hvordan skal man unngå utbyggingspress på nabotomta som er identisk, men ikke vernet? spør Rasmussen. Han påpeker at beliggenheten vil gjøre huset svært verdifullt.

— Man kan ikke beholde dette området som offentlig tilgjengelig med et stort kårhus. Hvis man først skal privatisere dette området så bygg heller eldreboliger. Da får i hvert fall mange nytte området, sier Rasmussen.

AUDUN GARBERG
Natur & Miljø Bulletin

notiser

Ønsker uglegulp i posten

Zoologene er snart ferdig med registreringene til Norges nye pattedyratlas. En ny art er oppdaget, men man vet stadig ikke nok om norske smågnagerne. Nå ber forskerne alle som har uglekasser om å sende inn gulpeboller.

JENS P. TOLDNÆS
Natur & Miljø Bulletin

Norsk Zoologisk Forening (NZF)s "Prosjekt Pattedyratlas" ble påbegynt i 1993 og skal avsluttes i år. Det landsomfattende prosjektet skal til slutt bli en bok som viser hvilke pattedyr som finnes i Norge, hvor mange de er og hvor de lever. Men fremdeles mangler zoologene en del kunnskap. Ikke minst om smågnagerne.

NORD-NORGE OG SØR-TRØNDELAG

— Geografisk har vi en del kartlegging igjen i våre tre nordligste fylker, samt Sør-Trøndelag. Artsmessig er det smågnagerne vi vet minst om. Små pattedyr, og ikke minst gnager, er problematiske å kartlegge, sier biolog Per Ole Syvertsen som sitter i styringsgruppen for prosjektet.

En måte å kartlegge smågnagerne på er å studere hva uglene spiser. Uglene er flinkere

enn forskerne til å finne smågnagere og spissmus, i og med at de lever av dem. Byttedyrenes kranier gulpes opp sammen med fjær og andre ufordøyelige rester, og ved å studere restene etter for eksempel en perleuglehekking, vil man få mye verdifull informasjon om hvilke arter av småpattedyr som finnes i området der uglene lever.

Nå oppfordrer NZF alle som har fuglekasser med ugler i om å sende inn restene fra kassene sine når disse rengjøres på høsten. Håpet er at uglekens gulpeboller skal tette igjen kunnskapshullene på smågnagerområdet.

NYE NORSKE ARTER

Hvert år dukker det opp nye arter her i landet. Det er ofte virvelløse dyr, sopp og planter. For pattedyr er det relativt sjelden. Likevel "fikk" Norge flere nye arter på nittitallet, blant annet to nye flaggermusarter og en liten hval, nærmere bestemt

arten stripedelfin som ble observert i Oslofjorden.

27. oktober 2001 ble likevel en merkedag for Prosjekt Pattedyratlas. Da fant tre forskere fra NZF, Kjell Isaksen, Jeroen van der Kooij og Kjell Magne Olsen, et eksemplar av arten dvergmus i Eidsskog. Fire små bol ble funnet først, feller ble satt ut og syv ørsmå eksemplarer av arten *Micromys minutus* var bevis for at Norge hadde fått en ny mus. Sist vi fikk en ny gnager var på femtitallet da arten bisamrotte ble oppdaget i Troms.

— Vil vi få flere nye pattedyr i tiden som kommer?

— Det vil jeg tro. Mest sannsynlig tror jeg vi vil få registrert falsk spekkhogger. Den ligner ikke på spekkhogger, som navnet skulle tilsi, men mer på en grindhval eller en tumler.

Hasselmus er også en art vi "venter" på. Da vil vi få et nytt dvaleddyr her i landet, sier Syvertsen, som altså også venter på gulpeboller.

Høsten 2001 fikk Norge en ny mus. Sju eksemplarer av arten dvergmus ble fanget i Eidsskog. Den minste veide 2,5 gram. (Foto: Kjell Magne Olsen).

Kullstøv truer sjeldne planter

Dvergbjørk, multer, polarblokkebær og Svalbards eneste blåklokker kan bli offer for russisk gruvedrift.

Colesdalen er den eneste kjente lokaliteten med blåklokker på Svalbard. Her vokser også en rekke andre planter som multer, polarblokkebær, krekling og dvergbjørk. Planter som ikke ville vært like eksotiske andre steder, men den polare floraen

er sjelden og sårbar, og derfor er Colesdalen en botanisk sjeldenhet på Svalbard. Også den lille lappblomsten fjelløyentrøst er funnet ved de varme kildene ved Buktfjorden.

— Det er kanskje de klimatiske gunstigste av alle lokalitetene på Svalbard, sier botaniker Inger Greve Alsos ved Tromsø Museum.

Plantesamfunnene er imidlertid i fare som en følge av at det russiske selskapet Trust Arktikugol vil innlemme hele planteom-

rådet inn i sitt nye gruveområde, skriver Svalbardposten.

Nå skal Alsos og om lag tyve andre botanikere bruke den korte arktiske sommeren til en omfattende og hektisk botanisk kartlegging av Colesdalen.

— Det er viktig med en kartlegging slik at vi kan finne ut om noen av områdene er uten planter. Da kan muligens gruvedrift og plantevern kombineres.

Det russiske selskapet ønsker å komme i gang med gruvedriften allerede i sommer. Alsos

tror driften kan bli et stort problem for artene dersom området ikke blir skikkelig kartlagt.

— Dersom plantene bare finnes på noen få steder i området kan vern og drift la seg kombinere, men kullstøv utgjør en klar trussel. Det er ofte helt svart rundt gruveåpningene og det tåler ikke plantene. Det ser vi fordi det ofte er helt dødt rundt gruvene, sier Alsos.

JENS P. TOLDNÆS
Natur & Miljø Bulletin

Bellona vil ha kortere garantitid på varer

EUs politikk gjør det vanskelig å være miljøvennlig. Det mener Bellona som går inn for to, i stedet for fem års garanti på forbruksvarer.

Er det ikke bedre for miljøet at en vare har garanti i fem år i stedet for to? Vil ikke det bremse bruk og kast mentaliteten så vel som ressursbruken og materialstrømmen i samfunnet? Nei, mener miljøstiftelsen Bellona.

SER MOTARGUMENTENE

Justiskomiteen behandler for tiden et forslag til ny forbrukerkjøpslov. I et brev til komiteen går Bellona hardt ut mot vesentlige deler av forslaget, blant annet den delen som sier

at det skal innføres en generell femårs reklamasjonsplikt for alle typer produkter. Et kontroversielt standpunkt fra en miljøorganisasjon, men Bellona er ikke redd for å tirre på seg resten av miljøbevegelsen.

— Jeg ser absolutt motargumentene mot vårt forslag, sier Anders Hauge i Bellona.

— Men det miljømessig ideelle er ikke realistisk når EUs såkalte forbrukerkjøpsdirektiv ligger til grunn for det nye norske lovforslaget. EU-direktivet

blir vi ikke kvitt og derfor må vi i stedet innrette oss etter det.

SKAPER MER SØPPEL

I det omtalte EU-direktivet innrømmes forbrukeren kun to års reklamasjonsfrist. Ifølge Hauge vil konsekvensene av en garantiordning på fem år i Norge være at selger vil få en rekke gamle og til dels utdaterte produkter som det ikke er mulig å få solgt videre selv etter reparasjon. Med en garantitid på bare to år vil selger kunne reparere produktene

dersom det er ønskelig.

— EU-direktivet fastslår at kunden, dersom han eller hun ønsker det, skal ha rett til et nytt produkt, ikke bare få reparert det gamle. Lovforslaget, slik det ser ut i dag vil skape mer avfall. Med en toårs frist vil returnerte produkter utgjøre en ressurs, noe som er en god samfunnsmessig og miljømessig løsning, hevder Hauge.

JENS P. TOLDNÆS
Natur & Miljø Bulletin

RÅDGIVERE Energi & Miljø

Strategi - Forretningsutvikling - FoU

KanEnergi AS

Bærumsv. 473, 1351 Rud

E-post: jonas.sandgren@kanenergi.no

Tlf: (+47) 67 15 38 50

www.kanenergi.no

KanEnergi Sweden AB

E-post: mats.rydehell@kanenergi.se

Tlf: (+46) 511 3476 64

www.kanenergi.se

Klimastrategier

Regjeringens klimamelding beskriver de nasjonale tiltakene frem til Kyotoavtalen skal tre i kraft. Markedet for utslippskvoter og grønne sertifikater vil bli en viktig rammebetingelse.

Vår erfaring gir grunnlag for å:

- Prioritere mellom tiltak i egen virksomhet
- Vurdere egne tiltak mot utslippsrettigheter i markedet
- Bistå bedrifter og bransjer med strategi
- Legge til rette for internasjonalt samarbeid (CDM og felles gjennomføring)
- Kartlegge direkte og indirekte utslipp
- Klimaplanlegging i kommuner

Ta kontakt for å drøfte mulige samarbeidsområder

Scooter, sjampo og skogvern:

Stor spredning i vårens miljødebatt

Året startet med heftig debatt om scooterkjøring i norsk natur. Deretter kom kamp om Snøhvit-utbygging, vassdragsvern og kollektiv-bevilgninger. N&M Bulletin tar et tilbakeblikk på et halvår hvor miljøsaker har stått høyt på dagsorden.

BRENDE STANSER SCOOTERNE

12.01.02: Børge Brende stanser planene om mer liberale regler for snøscooter-kjøring i norsk natur.

— År 2002 er av FN pekt ut som det internasjonale Fjellenes år. Det er også Økoturismens år og Kulturår. Det vil være et dårlig signal dersom Norge markerer dette året med å legge til rette for økt bruk av snøscooter til fornøyleskjøring og turisme, skriver Brende i sin begrunnelse.

Miljøvernere jubler, mens Høyres fylkesleder i Telemark mener Brende bør melde seg ut av partiet.

Kong Harald og miljøvernminister Børge Brende var blant de som deltok under åpningen av Norges største verneområde, Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. Bildet er fra Fokstummyra. (Foto: Svein Nic. Norberg/DN)

JA TIL SNØHVIT

7. mars: Stortinget sier ja til utbygging av Snøhvit-feltet i Barentshavet. Gasskraftverket som bygges i forbindelse med Snøhvit vil slippe ut 860 000 tonn CO₂ årlig. Bellona mener statssubsidiene til utbyggingen er i strid med EØS-avtalen og

bringer saken inn for overvåkningsorganet ESA. Det fører til at regjeringen endrer skattereglene. 31. mai godkjenner ESA de nye skattereglene. Anleggsarbeidet startet fire dager senere.

KVOTER FOR UTSLIPP

22. mars: Børge Brende, Lars Sponheim og statssekretær Brit Skjelbred legger frem regjeringens klimamelding. Størst oppmerksomhet får forslaget om et kvotesystem for utslipp som

ikke er ilagt CO₂-avgift. Prosessindustrien må redusere sine utslipp med 20 prosent fra nivået i 1990.

— Et kvotesystem vil gi større sikkerhet for utslippsreduksjoner og medføre viktig

læring med kvotehandel både for næringslivet og myndighetene, sier miljøvernministeren.

12. juni legger Stortingets energi- og miljøkomité fram sin innstilling, der SV sikrer flertall for å innføre et kvotemarked.

FARLIG SJAMPO

10. april: Miljøheimevernet offentliggjør en undersøkelse som viser at 31 av 40 sjampoer på markedet inneholder miljøfarlige stoffer.

ANBEFALER MER SKOGVERN

19. april: Vernet av produktiv skog bør økes fra 1 prosent til 4,5 prosent, mener forskere fra Nina og Skogforsk som har evaluert norsk skogvern. Norges Skogeierforbund hevder ovenfor N&M Bulletin at prislappen blir 3,5 milliarder.

11. juni debatterer Stortinget biologisk mangfold. Flertallet viser til rapporten og ønsker økt barskogvern.

VIL BYGGE UT SAUDA

23. april: Norges vassdrags- og energidirektorat anbefaler utbygging av 15 vassdrag i Sauda.

Samlet produksjon vil gi 0.96 TWh. Vernegruppa for vassdraget lover kamp mot planene. Den har foreslått et kompromiss der bare en elv bygges ut. Dette vil gi en kraftproduksjon på 0,45 TWh. Forslaget har fått støtte fra både Fylkesmenn og Fylkesting i Rogaland og Hordaland. Dessuten går to av fire berørte kommuner mot forslaget.

— Vi er fremdeles optimister ettersom både Sem-erklæringen og Jens Stoltenberg er så klare på at tiden for de store vassdragsutbyggingene er over, sier Jarle Lunde i vernegruppa.

MILLIARDER TIL BUSS OG BANE

26. april: Regjeringen legger frem sin kollektivmelding der de foreslår å øke bevilgningene med mellom 1,5 og 2 milliarder kroner i perioden 2002 til 2005. En fjerdedel skal gå til t-banen i Oslo.

— Det blir praktisk talt ingen ting igjen til de andre, sier Audun Tjomsland i NSB til N&M Bulletin. Selskapet mener jernbanen trenger 8 milliarder kroner ekstra frem til 2011.

Her skulle Industrikraft Midt-Norge vært i gang med byggingen av et forurensende gasskraftverk, men selskapet klarer ikke å komme til enighet Statoil om gassprisen. (Foto: Audun Garberg)

RADIOAKTIVE SAMER

2. mai: 16 år etter Tsjernobyl-ulykken har sørsamene fortsatt 100 ganger så høy radioaktivitet i kroppen som gjennomsnittet hos den norske befolkningen. Den er likevel under faregrensen, melder NRK.

NORGES STØRSTE VERNEOMRÅDE

3. mai: Dovrefjell - Sunndalsfjella nasjonalpark opprettes. Nasjonalparken blir utvidet fra 256 kvadratkilometer til 1693 kvadratkilometer fordelt på de fire fylkene Sør-Trøndelag, Hedmark, Oppland og Møre og Romsdal.

REKORDSALG AV VARMEPUMPER

15. mai: Ferske tall viser at det i 2001 ble solgt 6338 varmepumper i Norge. Dette er nesten en dobling av salget fra året før, melder ENØK Norge. Total varmeproduksjon fra Norges 37 000 varmepumper er nå over 4 TWh årlig.

FORSØK PÅ PCB-FJERNING

16. mai: Kristiansand, Tromsø,

Borre og Trondheim skal delta i et forsøksprosjekt for opprydding av PCB og andre miljøgifter. Staten skal bidra med 15-20 millioner kroner for å fjerne giftene fra havbunnen.

RATIFISERER KYOTO

21. mai: Stortinget gir sin støtte til at Norge som et av de første industriland i verden ratifiserer Kyoto-protokollen.

BESKYTTES AV GIFTIG BRO

25. mai: Ramsar-området på Tautra skal beskyttes av en svært giftig bro. Vegvesenet ønsker å bruke kreosotbehandlet treverk med miljøgiften PAH, avslører N&M Bulletin.

TOM TOMT

12. juni: Industrikraft Midt-Norge makter ikke å komme til enighet med Statoil om gassprisen til det planlagte gasskraftverket i Skogn, skriver Trønder-avisa.

To år etter at kraftverket fikk konsesjon ligger tomta inne på Norske Skogs område i Skogn fremdeles ubebygget.

Vårens førstesider i Natur & miljø Bulletin

Nr. 1: "Billigere å forurense med Kyoto-avtalen" - Prisen på utslippskvoter vil bli langt lavere enn dagens CO₂-avgift.

Nr. 2: "Tonnevis av kobber slippes ut i bylufta" - Når vi bremser med bilen slippes det ut tonnevis med kobber som myndighetene ikke bryr seg om, hevder Naturvernforbundet.

Nr. 3: "Vil påby bio-bensin" - EU vil kreve innblanding av biodrivstoff i diesel for å redusere utslippene. SV foreslår lignende regler i Norge.

Nr. 4: "Advare mot scooter-forurensning" - Utslipp av olje fra snøscootere legger seg som flak i vann og vassdrag i Finnmark.

Nr. 5: "Ser ut som det er dyrket av gamle hippier" - Økologisk mat har for dårlig kvalitet, mener kokken Bent Stiansen, men møter motbør blant kolleger.

Nr. 6: "Ny miljøgift funnet: Kilde ukjent" - Miljøgiften trifenylynn er funnet i en rekke vann og fjorder, men forskerne aner ikke hvor den kommer fra.

Nr. 7: "Femdoblet straff for arts-smugling" - Straffenivået for smugling av sjeldne arter er økt kraftig.

Nr. 8: "Tusenvis av lett-traktorer truer naturen: Fordobling på tre år" - Kraftig økning i antall små traktorer som brukes til kjøring i barmark.

Nr. 9: "Massiv interesse for fornybar energi" - På få måneder har Enova fått inn søknader og prosjektforslag for 1,1 milliarder kroner.

Nr. 10: "Forskning viser at fremtiden kan bli enda varmere enn antatt" - Med stor sannsynlighet blir temperaturstigningen høyere enn FNs klimapanel antar, viser ny forskning.

Nr. 11: "Selger giftige sviller" - Tusenvis av giftige sviller fra Valdresbanen selger til kjøpere som får liten eller ingen miljøinformasjon.

Nr. 12: "Gir blaffen i naturvernloven" - Kvam herad vil tillate bygging i Stekka landskapsvernområde, få meter fra Hardangerfjorden.

Vil være med å forhandle om fiskekvoter

Norges Naturvernforbund søker om å bli representert i den norske delegasjonen til den norsk-russiske fiskerikommisjon.

KRISTIAN JAHRE
Natur & Miljø Bulletin

Norges Naturvernforbund har jobbet med fiskerispørsmål i 15 år siden opprettelsen av Barentshavkontoret i 1987 og har flere ganger søkt om plass i den norsk-russiske fiskerikommisjonen. Siste gang var i 1999. Siden 1990 har organisasjonen hatt observatørstatus i Reguleringsrådet for fiskeriene.

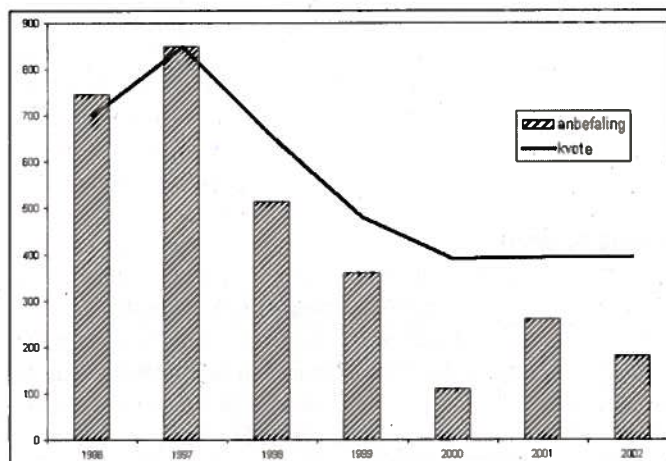
— Vi mener både utviklingen i ressurs situasjonen i Barentshavet og utviklingen i internasjonal havrett, gjør at tiden er inne for å gjenta vårt krav om plass i kommisjonen. Siden vi søkte siste gang, har

FN-konvensjonen fra 1995 om fiske på vandrende fiskebestander trådt i kraft. Denne slår fast at organisasjoner som oss skal delta i arbeidet med forvaltningen av fisk. Dagens forvaltning i Barentshavet er dermed i strid med folkeretten, sier Gunnar Album ved Naturvernforbundets Barentshavkontor.

BREDERE UTVALG

Den norske delegasjonen består i dag av representanter for norske myndigheter, havforskere, og utvalgte representanter for fiskeriorganisasjonene.

— Tiden er inne for en bredere sammensetning av den norske delegasjonen der også

Grafen viser hvordan fangstkvote i Barentshavet de siste årene har blitt lagt langt over forskernes anbefalinger. Naturvernforbundet vil nå være med å forhandle om hvor store kvotene skal være.

interesser som er uavhengige av fiskerinæringen representeres, sier Album. — Hvorfor bør fiskerimyn-

Willoch skeptisk til dagens sammensetning

Tidligere statsminister og partifelle med fiskeriministeren, Kåre Willoch, tror det kan være lurt å inkludere Norges Naturvernforbund i den norsk-russiske fiskerikommisjonen.

— Jeg har ikke nok bakgrunnskunnskap om fiskerikommisjonens arbeid til å gi en uforbeholden støtte til Naturvernforbundets søknad. Men jeg ser ikke bort fra at deres tilstedeværelse i kommisjonen vil gi en mer fornuftig balanse enn dagens sammensetning, sier Willoch til N&M Bulletin.

Willoch understreker at han uttaler seg på bakgrunn av en generell betenkelighet over at organisasjoner som representerer næringsinteresser har for stor innflytelse på mange områder i samfunnet.

— Det synes å være en generell trend at særinteresseorganisasjonene har et kortere tidsper-

spektiv. Det har å gjøre med forskjeller mellom å legge bedriftsøkonomiske og sosialøkonomiske kalkyler til grunn for sine holdninger. Interessorganisasjonene vil gjerne ha pengene med en gang, forklarer Willoch.

Willoch mener det i større grad bør legges vekt på hensyn

til fremtiden enn hva tilfelle er i dag på mange områder i samfunnet - også i fiskerispørsmål.

— Mitt inntrykk fra min tid som aktiv politiker, er at fiskeris organisasjoner ofte har mer kortsynte perspektiver. Det er stadig en motsetning mellom langsiktighet og ønsket om rask gevinst. Disse motsetningene har ikke nødvendigvis med personer å gjøre, men de systemene representantene velges inn i. Jeg vil tro det er en iboende kortsiktig

motivstruktur i næringsorganisasjonene. En ideell organisasjon som Naturvernforbundet vil automatisk ha en mer langsiktig motivstruktur. Dermed kan det nok være mer ideelt å inkludere slike avveininger når beslutninger skal fattes, sier han.

dighetene inkludere Naturvernforbundet i kommisjonen?

— Naturvernforbundet mener det generelle målet for fiskerisamarbeidet med Russland og de mål Stortinget har vedtatt for fiskeripolitikken, er fornuftige. Men disse målene oppnås ikke i praktisk politikk, rett og slett fordi bestandene overbeskattes. For å få en bedre forvaltning bør myndighetene inkludere organisasjoner som er opptatt av en langsiktig forvaltning. Det vil trykke ressursgrunnlaget og gi større langsiktig lønnsomhet, sier Album.

— Vil Naturvernforbundets deltagelse i dette arbeidet løse problemene i fiskeriforvaltningen?

— Overfisket og den manglende langsiktigheten har to hovedårsaker. For det første er det investert alt for mye i fiskeflåten, først og fremst i havgående fartøy. Dette gjør at man rett og slett ikke har råd til å vente på at bestandene bygges opp. For det andre er hele ressursforvaltningen hemmelig. Ikke en gang Stortinget vet hva som har vært norsk politikk i forhandlingene med Russland. Dette hindrer en fornuftig offentlig debatt, og gir for mye spillerom til fiskebåtreidere med banken på nakken. Når kvotene blir for høye, og fisken forsvinner skylder de bare på russerne, sier Album.

Full støtte fra fylkesvaraordfører

— Det er på høy tid at noen med tydelig miljøperspektiv blir inkludert i forhandlingene om uttak av fiskeressursene i Barentshavet, mener Arne Pedersen (Ap), fylkesvaraordfører i Finnmark.

— Det er meget interessant, svarer Arne Pedersen kontant da han for høre at Naturvernforbundet igjen søker om deltagelse i den norsk-russiske fiskerikommisjon. Han utdype:

— Beslutningene om hvor mye fisk som skal fanges er hovedsakelig økonomisk motivert. Slik bør det ikke være.

Spørsmål om hvor mye fisk som skal tas ut, hva slags redskap som skal brukes og størrelse på fisken, dreier seg først og fremst om å forvalte fisken på en mest mulig bærekraftig måte.

Naturvernforbundet vil dermed tilføre den norske delegasjonen en mer fornuftig balanse, sier Pedersen.

STØTTES AV FISKARKVINNER

Også Mariette Korsrud, leder av Nordland Fiskarkvinnelag, synes Norges Naturvernforbund bør med i den norsk-russiske fiskerikommisjonen.

— Gunnar Album og Naturvernforbundets Barentshavkontor står for både sunne og riktige syn på hvordan fiskeriene våre bør drives. Deres synspunkter og tanker er viktig å ha med seg når spørsmål knyttet til norsk fiskeripolitikk, kvotestørrelser og forvaltning skal utformes, sier Korsrud.

LEGITIMT KRAV

— Kravet fra Naturvernforbundet er legitimt fordi de har et miljøperspektiv. De vil fylle den kunnskapsløshet som dessverre preger kommisjonen i dag. I dag mangler kommisjonen diskusjonspartnere innad som er kritiske til de store uttakene.

Forbrukerklubben, Pelskroken 15,
6411 Molde

Får forbud mot flammehemmere til jul?

Statens forurensningstilsyn (SFT) vil forby tre representanter av miljøgiften bromerte flammehemmere. Stoffene finnes i både tv'er og datamaskiner, samt i tekstiler i båter og biler.

KRISTIAN JAHRE
Natur & Miljø Bulletin

Får forurensningstilsynet det som de vil, kommer det første forbudet allerede 1. januar 2003. Stoffet som da blir forbudt heter Penta-BDE. To år senere skal også Okta-BDE og Dekka-BDE forbys.

— Foreløpig gjenstår nærmere undersøkelser av hvilke praktiske konsekvenser dette vil få, men dette er vår antydning per i dag, sier seksjonssjef Anne-Grethe Kolstad i SFTs seksjon for kjemikalier og kjemisk industri.

I tillegg vil SFT ha nasjonale reguleringer av to andre flammehemmere, dersom ikke EU kommer opp med tilfredstillende tiltak.

NY DESIGN

Flammehemmere er stoffer som i hovedsak brukes i elektronisk utstyr og i tekstiler og plaststoffer i biler og båter. De bromerte flammehemmerne ligner svært på de mer kjente miljøgiftene PCB'er. De er meget stabile, de oppkonsentreres i næringskjeden og kan til slutt havne på matbordet ditt i form av en fiske- eller skalldyrmiddag. Miljøgiftens mest fryktede egenskaper er at de øker risikoen for

kreft og fosterskader. I Norge blir det omsatt mellom 300 og 600 tonn av stoffet hvert år.

— Finnes det stoffer som kan erstatte flammehemmerne?

— Ja. Selv om gjennomgangsmelodien har vært at erstatningene er dyrere og dårligere, vet vi at det vil finnes løsninger. For noen produkter kan løsningen til og med være å endre design slik at tilsetning av flammehemmere er unødvendig, sier Kolstad.

FLERE FORBUD?

Ifølge Kolstad er det de aller farligste og mest brukte stoffene som nå skal til pers. Kolstad utelukker ikke at flere stoffer kan bli omfattet av et forbud, men dette vil først bli klart etter nærmere undersøkelser og kartlegging.

— Hvordan vil folk flest merke forbudene? Vil vi for eksempel få nye returrendringer?

— Nei. Produktene dette gjelder blir allerede plukket opp av de etablerte returrendringene. Endringene blir nok størst for mottaksapparatet i returrendringene. Det blir skjerpet kontroll med både innsamling og avfallsbehandling. Dessuten vil det selvsagt bli informert grundig om disse forbudene hvis de kommer, sier Kolstad.

fakta

- De viktigste fiskebestandene i Barentshavet forvaltes av Norge og Russland i fellesskap gjennom den norsk-russiske fiskerikommisjonen. Her fastsettes totalkvotene for blant annet torsk, hyse og blåkveite og hvordan denne kvoten skal fordeles mellom landene. Kommisjonen fastsetter også tekniske reguleringer som minstemål på fisken og maskevidde i trål.
- Kvotene fastsettes på bakgrunn av anbefalinger fra det Internasjonale Råd for Havforskning. De siste årene har kvotene på torsk vært satt langt over disse anbefalingene. Bestanden er i dag utenfor "trygge biologiske rammer". Det vil si at gytebestanden er under den føre-var-grensen myndighetene er blitt enige om.

fakta

- Bromerte flammehemmere er betegnelsen for en gruppe bromerte organiske stoffer som har en hemmende effekt på flammer i organisk materiale.
- Brukes i elektriske og elektroniske produkter, tekstiler og plast i transportmidler, byggematerialer, maling og fugemidler.
- Anslagsvis 50 tonn brukes i norsk produksjon hvert år. Den totale mengden bromerte flammehemmere som omsettes i produkter i Norge er anslått til å være mellom 300 og 600 tonn.

GODE MILJØVALG

Produksjon

SCA legger vekt på kontinuerlig reduksjon av råvare- og energiforbruk, samt minimalisering av avfall, støy og utslipp til luft.

Transport

Produktkomprimering samt industri-lokalisering bidrar til redusert transportbehov og lavere emballasjeforbruk. Dette gir igjen lavere energiforbruk og mindre utslipp i luften.

Fornybar råvare

Så langt det er teknisk og økonomisk fornuftig, bruker SCA fornybare eller resirkulerte råvarer. Skogen forvaltes, og for hvert tre som hugges planter tre nye trær.

Avfall

SCA samler selv inn betydelige mengder brukt papir, og har også dette som viktig råvarekilde i nye produkter (=resirkulering). Restavfall går til kompostering eller industriell forbrenning. Slik forbrenning gir minimal forurensning, og frigjør energi til oppvarming som kan erstatte andre energikilder (f.eks. olje).

Vi i SCA bedømmer våre produkter både utifra hvor godt de oppfyller konsumentenes krav og hvordan de påvirker miljøet (livsløpsanalyse/energiregnskap). Skogen - vår viktigste råvare - er en fornybar ressurs. I SCA planter vi tre nye trær for hvert tre vi feller. Produksjonen avpasses i forhold til kretsløpet, og vi har som mål å bare benytte nedbrytbare råvarer i våre produkter. Sterk komprimering av produktene har gitt redusert forbruk av emballasje og betydelig lavere transportvolum. Ønsker du mer informasjon, ta gjerne kontakt med oss på telefon 33 37 56 00 eller besøk oss på internett www.libresse.no eller www.libero.no

— Utviklingslandene vil tjene på klimaavtale

Fremtidens internasjonale klimaavtaler må basere seg på utslipp per person. Da ligger det an til en gigantisk overføring av penger til utviklingsland som India, mener klimaforskere.

AUDUN GARBERG
Natur & Miljø Bulletin

Mange u-land vil bli hardt rammet av de menneskeskapte klimaendringene. Og nettopp disse landene har små ressurser til å beskytte seg mot varmere og villere vær.

Men landene kan kanskje se litt lysere på fremtiden, når Kyoto-avtalen etter hvert skal erstattes med nye klimaavtaler. U-landene står allerede for halvparten av verdens utslipp, og med stadig økende utslipp må landene innlemmes i fremtidens avtaler.

— Det aller vanskeligste spørsmålet blir hvordan man skal fordele byrdene med fremtidens avtaler. En mulig løsning er å gi u-land tilstrekkelig mange utslippskvoter til at de vil være med. Da må vi gå ganske langt i retning av å fordele utslipp per person, sier forsker Asbjørn Torvanger ved Cicero senter for klimaforskning.

— Det kan ligge an til en gigantisk overføring fra nord til sør. For eksempel vil India få veldig mange kvoter de ikke bruker selv. I industrilandene blir situasjonen omvendt. Dermed får vi en relativt høy pris på utslippskvotene og store overføringer fra nord til sør.

USA ER NØKKE

Dagens Kyoto-avtale dekker perioden 2008 til 2012. Norge ønsker allerede til høsten å starte forhandlingene om neste avtale som skal gjelde fra 2013. Men verken Torvanger eller Cicero-

Forsker Asbjørn Torvanger (tv.) og direktør Pål Prestrud ved Cicero senter for klimaforskning mener Norge kan spille en viktig rolle i klimaarbeidet ved å vise at problemene kan løses uten voldsomme inngrep i folks dagligliv.

direktør Pål Prestrud tror man kommer til å fordele utslipp per person allerede fra 2013.

— Da blir det helt essensielle spørsmålet hvordan man skal klare å få USA med på avtalen, påpeker Prestrud.

— Ja, det er ganske håpløst å argumentere for at u-landene skal være med på en avtale uten USA, sier Torvanger. Han ser for seg at man kan komme til enighet om en opptrappingsplan hvor utviklingsland slutter seg til avtalen når økonomien i landene har nådd et visst nivå. En annen løsning er å splitte landene og ta med blant annet Israel, Sør-Korea og Taiwan tidligere enn de fattigste statene.

MANGFOLD

— Hvilken rolle kan Norge spille i arbeidet med nye klimaavtaler?

— Vi kan vise at det nytter å gjøre noe med problemene uten at det fører til voldsomme inn-

grep i folks dagligliv, sier Prestrud. Cicero-direktøren mener Norge har kommet et godt stykke på vei med klimatiltakene Stortinget nå har besluttet å gjennomføre, deriblant handel med utslippskvoter for prosessindustrien.

— Det er viktig med et bredt spekter av virkemidler. Teknologisk utvikling kan man fremme på mange måter. En er å gi millioner til Forskningsrådet. En annen er innføre kvotehandel slik at man bruker både pisk og gulrot ovenfor industrien.

Torvanger påpeker at man ved ensidig å bruke offentlige penger på teknologiutvikling risikerer å satse på feil hest, mens kvotesystemet overlater til industrien å velge hvilken teknologi de satser på.

— Ja, poenget er mangfold, sier Prestrud.

— Det gir oss større sjanse for å lykkes.

fakta

Her er noen av tiltakene Stortinget vedtok under behandlingen av norsk klimapolitikk 18. juni:

- Regjeringen skal vurdere pålegg om luft- eller vannbåren varme i alle nybygg over 1000 kvadratmeter. I dag gjelder dette kravet bare statlige nybygg.
- Det iverksettes et introduksjonsprogram for bruk av biodrivstoff for å øke volumet i Norge.
- Vurdere elektrifisering av oljeplattformer på sokkelen.
- Avgift på klimagassene HFK og PFK
- Kvotesystem for prosessindustrien med 20 prosent reduksjon i utslippene fra 1990 til 2005. Kvoteplikten utvides til andre sektorer (de som i dag har CO₂-avgift) fra 2008.
- Tilskudd til klimaplaner i kommuner og fylkeskommuner og lokale klimatiltak.
- Avfall skal i langt større grad enn i dag skal erstatte bruk av fossile brensl, og et forbud mot deponering av alt nedbrytbart avfall vil bli vurdert.
- Sluttbehandlingsavgiften for avfall vil bli tilpasset klimapolitikken.

kalenderen

24. - 26. JUNI

Verdensbanken holder konferanse i Oslo. Diverse demonstrasjoner.

Sted: Oslo

<http://www.oslo2002.no/>

11. - 17. AUGUST

Internasjonal ornitologisk kongress

Sted: Beijing, Kina

www.ioc.org.ch/register.html

26. AUGUST - 4. SEPTEMBER

FNs miljøtoppmøte Rio+10

Sted: Johannesburg,

Sør-Afrika

www.johannesburgsummit.org

21. - 23. OKTOBER

Euroenvironment

Sted: Ålborg, Danmark

Tlf: 0045 9935 5555

redaksjon

REDAKTØR: Audun Garberg
Tlf. 22 40 24 25

REDAKSJON: Jens Petter Toldnæs
Tlf. 22 40 24 23
Tone Mikalsen Tlf. 22 40 24 24

ADRESSE: Pb 342 Sentrum, 0101 Oslo
Tlf. 22 40 24 00 | faks 22 40 24 10
redaksjonen@naturvern.no

ABONNEMENT: 280 pr. år (privat) 600 pr. år (bedrifter) ANNONSER: HS media, tlf. 62 94 10 30, faks 62 94 10 35

UTGIVER: Norges Naturvernforbund
www.naturvern.no
TRYKK: Gan Grafisk as
NESTE UTGAVE: 9. august

Gjenbruk er trendy

Det var ikke tilfeldig at folk gikk mann av huse for å se "Heftig og begeistret". Nå er det tid for å stressene ned og satse på gjenbruk, hevder trendanalytiker.

Trendanalytiker Lisbeth Larsen bruker mye tid på å reise verden rundt og plukke opp trender for nåtid og fremtid. Ifølge Larsen lever vi grusomt. Stresser mye og spiser lykkepiller.

— Hvordan har vi det egentlig? Ta for eksempel mannen: Jo, han sliter seg ut på jobben og når han kommer hjem må han luften den hersens bikkja. Stresset kapsler han inn i hjernebarken. Og kvinnen? Jo, hun er fullt opptatt av mann, barn, karriere og elskere som aldri ringer. Hva gjør hun når hun blir stressa? Skravla går i ett, påstår Larsen.

Men nå er det altså tid for å roe ned, og blant annet bytte ut aerobic med yoga.

— Vi er inne i en periode hvor vi er opptatt av miljø og er også blitt mer bevisste på maten vi spiser. Folk tar seg tid til å lese hva som står bak på pakningen, sier hun og forteller at McDonalds har nedgang i hamburgersalget.

Larsen mener at vi befinner oss i overmetthet-samfunnet og at vi handler sjelden av nød, men av lyst.

Kan handlemønsteret snus? Da filmen om Berlevåg Mannsangforening gikk sin seiersgang landet rundt, var enkelte sørin-

Det var ikke tilfeldig at filmen om Berlevåg Mannsangforening ble en suksess. I ettertid har det også vist seg at finnmarkingene var trendsettere.

ger sjokkert over finnmarkingenes interiør. De skjønte rett og slett ikke hvordan de holdt ut med de stygge møblene og ikke minst brune veggseksjoner overfylt med kitsch, fortalte PR-guru Hans Geelmuyden for en tid tilbake. Men nå kan det faktisk vise seg at kormedlemmene fra det kalde nord var trendsettere med sin shabby skikk. Gjenbruk kommer for fullt og i England arrangeres interiørutstillinger med brukte gjenstander.

— Gjenbruk er positivt for miljøet og nå er det på tide å

lete fram gjenstandene du arvet. Minimalisme er ut, påpeker Larsen.

Dermed kan du trygt lete fram glørete gipsengler, fargerike pledd, puter og varmeflasker. Det sistnevnte er ikke lenger bare forbeholdt gamle kjerringer.

— Bort med det strenge samfunnet. Nå er det human touch og det kronprinsparet kaller for den gode samtale som gjelder, fastslår Lisbeth Larsen.

STONE MIKALSEN
Natur & Miljø Bulletin

«President Bush behandler denne planeten som om den er et firma under avvikling.»

ROBERT F. KENNEDY, JR.